

Verhalen uit het verleden

Handleiding voor docenten Met tips en extra informatie

Cursieve teksten zijn overgenomen uit de leerpaden

Wat vertellen de persoonlijke verhalen van mensen ons over de geschiedenis? Laten we de geschiedenis van discriminatie onderzoeken aan de hand van verschillende verhalen.

Leer de verhalen van tien mensen kennen die met discriminatie te maken hebben gehad.

Doelen

- Leerlingen nemen kennis van verhalen van mensen die te maken hebben gehad met antisemitisme, racisme en andere vormen van discriminatie. Daardoor worden ze zich bewust van positieve ontwikkelingen als het gaat om discriminatie en aspecten daarvan die in de loop der tijd niet zijn veranderd.
- Leerlingen kunnen werken met historische bronnen en kiezen hieruit relevante informatie om een presentatie voor te bereiden.
- Leerlingen werken in groepen samen en leren naar elkaar te luisteren, te presenteren en compromissen te sluiten.
- Leerlingen kunnen een presentatie voorbereiden en geven aan klasgenoten.

Structuur

In dit leerpad raken leerlingen bekend met tien persoonlijke verhalen. Ze maken eerst een individuele keuze en krijgen een korte tekst te lezen over hun gekozen persoon. Vervolgens werken ze in kleine groepjes en vertellen elkaar over de persoon die ieder van hen gekozen heeft. In deze levensverhalen komen verschillende vormen van discriminatie voor: antisemitisme, racisme, discriminatie van Roma en Sinti en discriminatie van LHBT+. Daarna maken de groepjes gezamenlijk de keuze om één levensverhaal verder te onderzoeken. Ze bekijken samen diverse bronnen zoals foto's en citaten. Als groep bereiden de leerlingen een presentatie voor de klas voor.

De gekozen historische biografieën dragen bij aan intercultureel historisch leren. De focus ligt niet op een bepaalde periode, alhoewel de Tweede Wereldoorlog een belangrijke rol speelt in veel levens die hier aan bod komen. De hoeveelheid contextuele informatie is beperkt. Het doel is om leerlingen bewust te maken

Icoontjes - verloop van opdrachten

Vaak werken leerlingen eerst in tweetallen of in groepjes, en wordt een onderwerp vervolgens met de hele klas besproken. De icoontjes geven aan hoe er gewerkt wordt.

Bij individuele opdrachten verwoorden de leerlingen hun persoonlijke reactie.

Bij de besprekingen in tweetallen geven de leerlingen hun mening over een onderwerp en voeren ze een eenvoudige discussie met één gesprekspartner.

In de groepsopdrachten komen al meer meningen aan bod maar zullen leerlingen zich veilig genoeg voelen om hun ideeën te uiten. Niet alle leerlingen vinden het prettig om zich in een grotere groep te uiten.

De klassendiscussies bieden de gelegenheid om samen met de leerlingen terug te kijken op het werk dat is verzet en geven jou als docent de kans om de belangrijkste resultaten samen te vatten.

hoe discriminerende maatregelen persoonlijke levens drastisch kunnen beïnvloeden. De verhalen presenteren de mensen niet alleen als slachtoffer, maar ook als mensen met een eigen leven en identiteit.

Dit leerpad neemt ongeveer 150 minuten in beslag.

Stap 7, onderzoek doen en een presentatie voorbereiden, kan als huiswerk worden opgegeven.

Stap 1 Sleutelwoorden

Schrijf in een paar trefwoorden op hoe discriminatie het leven van mensen beïnvloedt.

Leerlingen zien hun antwoorden terug tijdens de reflectie-stap aan het einde van het leerpad.

Stap 2 Selecteer een persoon

Kies iemand die je interessant lijkt.

Op basis van een snel oordeel kiezen leerlingen een persoon die ze interessant lijkt. In de daarop volgende stappen komen ze meer te weten over deze persoon.

Stap 3 Jouw keuze

Waarom heb je deze persoon gekozen?

Leerlingen kunnen verschillende redenen hebben om een bepaalde persoon te kiezen. Het moeten formuleren waarom ze iemand kiezen (sprak het gezicht of de korte beschrijving ze aan) helpt hen bewust te worden dat er veel verschillende redenen zijn om een eerste verbintenis met een persoon te hebben.

Stap 4 Zie - Denk - Vraag

Kijk goed naar het plaatje en beantwoord alle vragen met een paar woorden.

Wat zie je?

Ik denk dat ...

Welke vragen heb je erbij?

Deze oefening helpt leerlingen een foto te analyseren aan de hand van 'Visible Thinking'. Hierbij onderscheiden ze wat ze zien, wat ze op basis hiervan denken en wat ze zouden willen weten. Leerlingen kijken naar een foto die hoort bij het verhaal van de persoon die ze hebben gekozen. Ze worden aangemoedigd rustig te kijken en daarna vragen te formuleren. De techniek gebruikt hun

Vooraf

- Zorg dat de leerlingen weten dat hun antwoorden binnen de groep worden uitgewisseld. De gedachtewisseling en discussie vormen de kern van het leerproces.
- Omdat er gevoelige onderwerpen worden besproken, moet de sfeer in de klas veilig zijn en moet je ervan op aan kunnen dat de leerlingen elkaar met respect behandelen. Bespreek dit met de klas als je denkt dat het nodig is.
- Vaak kunnen leerlingen alleen door naar de volgende stap als ze één of meer antwoorden hebben ingevuld. Bij sommige online opdrachten kunnen leerlingen alleen verder als de rest van de klas ook hun antwoorden heeft ingevuld. Zorg dat ze dit begrijpen.
- Leerlingen moeten weten hoeveel tijd ze hebben voor elke stap. Houd rekening met het niveau van je leerlingen en de beschikbare tijd en spreek een tijdslimiet af. De korte vragen aan het begin dienen als 'warming-up'. Houd de tijd voor de eerste stappen kort, zodat er meer tijd is voor de discussie aan het eind.
- Sommige opdrachten kunnen eventueel als huiswerk worden opgegeven (zoals aangegeven). Onderzoek voor en voorbereiding van presentaties kunnen als huiswerk worden opgegeven, individueel of in groepjes.

Blended learning

In een *blended learning*-methode wordt afwisselend aan online en offline opdrachten gewerkt zodat leerlingen optimaal van beide leeromgevingen kunnen profiteren. Individuele opdrachten en intensieve uitwisselingen vormen de kern van het leerproces en moeten zorgvuldig worden gemodereerd.

Leerlingen moeten niet vooruitlopen op de rest van de groep. Het kan nuttig zijn om sommige teksten klassikaal te lezen, waarbij één leerling hardop voorleest, en sommige videoclips klassikaal te bekijken. Neem ruim de tijd voor de groepsopdrachten en klassendiscussies.

natuurlijke nieuwsgierigheid. Voor meer informatie ga naar [Visible Thinking](#).

Stap 5 Levensverhaal

Lees het levensverhaal. Kies drie gebeurtenissen die volgens jou belangrijk waren en leg uit waarom.

Leerlingen krijgen een korte tekst met basisinformatie over de persoon die ze kiezen. Alle teksten en illustraties zijn op de website beschikbaar als PDF.

Stap 6 Vorm een groepje

Je wisselt van gedachten over jouw gekozen persoon in een groepje. Vertel de groep in twee minuten over jouw persoon en leg uit waarom je hem of haar hebt gekozen.

In een groepje zitten drie tot vijf leerlingen die allemaal verschillende personen hebben gekozen. Iedere leerling krijgt twee minuten om het groepje over haar/zijn persoon te vertellen en waarom hij/zij voor deze persoon koos. Groepjes kiezen vervolgens gezamenlijk één levensverhaal waar ze samen aan verder werken. Vertel dit de leerlingen pas nadat alle levensverhalen in de groepjes gedeeld zijn.

Stap 7 Kies een levensverhaal

Jullie groepje moet nu één levensverhaal kiezen om te presenteren aan de rest van de klas. Schrijf op waarom jullie dit ene verhaal hebben gekozen zodra jullie het eens zijn. Waarom hebben jullie deze persoon gekozen? Kijk goed naar alle bronnen. Kies als groep een paar bronnen waar je mee wilt werken. Bereid een presentatie voor. Wees creatief. Welke elementen uit het leven van deze persoon zijn vooral interessant? Waarom is dit levensverhaal ook vandaag de dag nog van belang?

De groep bereidt een presentatie voor. Groepjes kunnen hun eigen vorm kiezen, misschien een poster, een PowerPoint, een interview of een toneelstukje. Als alternatief kan ieder groepje een poster maken of een tentoonstellingspaneel om aan elkaar te presenteren.

Wees duidelijk over wat je verwacht van de presentaties en de tijd die je ze hiervoor geeft. Geef ze bijvoorbeeld vijf minuten per presentatie en drie extra minuten voor een paar vragen of reacties en jouw terugkoppeling per groep. In een klas van 25 leerlingen, en groepjes van vijf – heb je minstens 40 minuten nodig. Het is niet aan te raden om meer dan vijf of zes presentaties in één les te behandelen.

Navigatie

De meeste leerpaden bestaan uit meerdere routes. Als docent bepaal jij welk leerpad en welke routes je leerlingen volgen. Elke route bestaat uit verschillende stappen. De meeste stappen omvatten meerdere schermpagina's, meestal met een vraag, wat informatie en een opdracht om in tweetallen of in een groepje aan te werken. Leerlingen kunnen alleen binnen dezelfde stap terugkeren naar een vorig scherm, mochten ze een vraag of tekst nog eens willen lezen. De pijl 'terug' voert niet terug naar voorgaande stappen. Mocht dit nodig zijn, gebruik dan het uitvouwmenu linksboven om door de gehele route te navigeren.

Woordenwolken

Er zijn twee manieren waarop de individuele antwoorden van leerlingen worden verzameld. In een woordenwolk worden alle woorden verzameld die leerlingen invullen zonder dat er een 'gewicht' aan wordt toegekend; de 'wolk' toont een willekeurige verzameling van de antwoorden. Dit betekent dat niet iedereen dezelfde antwoorden ziet. Meestal zijn er namelijk meer woorden ingevuld dan op het scherm passen. Een zinvolle manier om de woordenwolk te bespreken is te vragen of er een specifiek woord is dat de leerlingen opvalt of interesseert. Je kunt als moderator leerlingen ook woorden bij elkaar laten zetten die bij elkaar horen.

Ook worden de reacties van leerlingen statistisch verwerkt en worden ze in een grafiek of in aantallen weergegeven. Hierdoor worden de verschillende meningen in de klas inzichtelijk. Voor de discussie hierover worden suggesties gedaan.

Bij de leerlingen die als eerste hun antwoorden invullen is de woordenwolk relatief leeg. Laat alle leerlingen hun scherm verversen als de laatste leerlingen hun antwoorden hebben ingevuld.

Stap 8 Alle stemmen doen ertoe

Besprek vóór de presentaties wie niet werden gekozen en waarom alle verhalen van belang zijn.

Alle tien mensen zijn opnieuw op het scherm te zien. Vraag of iemand een verhaal koos maar vervolgens met een ander verhaal in het groepje doorging. Neem de tijd voor alle gekozen verhalen, ook die verhalen die later opzij gelegd werden en de verhalen die niemand koos. Je kan de leerlingen ook vragen hoe de groepsdiscussie ging en waarom groepjes besloten met een bepaald verhaal door te gaan. Benadruk tenslotte dat ieder levensverhaal een uniek en waardevolle stem is die ons iets leert over de samenleving.

Stap 9 Showtime

Klaar? Dan is het tijd voor jullie presentatie!

Leerlingen presenteren hun levensverhaal aan de klas. Overweeg iemand te vragen foto's te nemen of de presentaties te filmen. Dit moet wel van tevoren besproken zijn, inclusief de afspraak of presentaties buiten het klaslokaal verspreid mogen worden.

Stap 10 Reflectie

Bekijk de woorden die je hebt opgeschreven naar aanleiding van de eerste vraag. Voeg een nieuwe gedachte toe en leg uit waarom die bij je opkwam. Schrijf in een paar woorden op hoe discriminatie het leven van mensen beïnvloedt.

Neem, om het leerpad af te ronden, de tijd om enkele nieuwe woorden te bespreken die leerlingen hebben toegevoegd.

Woordenlijst

In een verklarende woordenlijst worden woorden die in de tekst zijn gemarkeerd toegelicht. Hoe intensief de leerlingen de lijst zullen gebruiken hangt af van hun niveau en interesse, en van de beschikbare tijd. Voor sommige opdrachten zullen ze de woordenlijst moeten raadplegen. Bedenk welke woorden je met de hele klas wilt bespreken om te zorgen dat iedereen begrijpt wat ze betekenen.

Informatie en instructies

Soms worden in de rechterbovenhoek van het scherm extra informatie en instructies gegeven. Zorg dat de leerlingen hier alert op zijn. Soms is een opdracht zonder die informatie niet uit te voeren.

Ondertitels

Controleer of de ondertitels aanstaan voordat een filmclip wordt gestart. Klik onder aan de video aan de rechter kant op het icoontje om de taal te kiezen.

